
Gyárfás Ágnes

MILYEN VOLT MÁTYÁS KIRÁLY EGYETEME

2008. Corvin Mátyás esztendeje

Nagy királyunk mély hatást gyakorolt a kortársakra és az utókorra a kultúrát támogató, éltető, teremtő tetteivel. Híres könyvtárát, s a gyönyörű Corvinákat nap, mint nap emlegetjük, s besoroljuk nagy királyunkat a könyvgyűjtő humanisták élvonalába, mint a könyvszerető, művelt europaer reneszánsz előképét.

Mátyás király a könyveiben nem csak a könyv szépségét kereste, ennél fontosabb cél lebegett szeme előtt. Gyűjteménye, személyes érdeklődésének kielégítésén túl egy magasabb terv céljait szolgálta. Mátyás király Magyar Egyetemének kívánta szentelni a gyűjteményt, amit a legü-

jabb kutatásaival igazolt a disszertációján dolgozó Krizsai Mónika SAL programos magánegyetemi hallgató. Feltárta, hogy a nagy királynak volt egy gyűjteménye és 30-40 másolóval működő műhelye a reprezentatív, díszes könyvek számára, de volt másik könyvtára is. Épített egy kápolnát a Duna felé néző keleti szárnyon, melyet szerzetesek gondjaira bízott és elhelyezte benne Alamizsán Szent János, régi, korai keresztény szkíta szent hamvait. A kápolna mellé építtette a "használati" könyvtárát, ahol a Konstantinápolyból hadisarcként kapott régi bizánci, arab, szkíta kódexeket, Szent Jeromos köteteit és a hazai, kézzel írt krónikákat helyezte el. Megalapította a magyar könyvtárát Magyar Egyeteme számára.

Külön polcon jogi gyűjteményét tartotta. Volt

Aranybullája, amely később Páduába került, s az ottani egyetem jogi karának könyvtárában ma is fellelhető.

Mátyás király ebben a könyvtárban kényelmes pamlagot állíttatott fel, mert itt találta meg kedves tartózkodási helyét, kedves tudósai és papjai, meg udvari bolondja társaságában.

Bonfini híven leírta beszélgetéseiket, melyből kitűnt Mátyás király szerénysége, s mély műveltsége, éles elméjű szellemessége. Ha a vitában az igazát szerette volna igazolni, általában Szent Jeromos valamelyik kötetét kérte el a polcra, kikereste a szükséges fejezetet, s a tudós egyházatya szavait idézve bizonyította saját érveit. Szinte betéve, de biztosan mondhatjuk, hogy gondolatsorról gondolatsorra ismerte a tudós szent öt vaskos kötetét. (Pallas Lex.)

Mátyás király titkos terve egy 40 ezer fős magyar egyetemről

Heltai Gáspár Krónikája a XVI. század magyar népe számára összefoglalta a magyarok történetét, de ennél többet is tett. Leírta kortársa Mátyás király életrajzát, jellemezte emberi és királyi vonásait, sőt titkos terveiről is beszámolt.

Mátyás királynak "...az írás tudományokhoz nagy kedve vala. Megkereste minden országokban az jeles és tudós férfiakat és drága költségekkel elhozata azokat Magyarországba. ...Ezt hallottam Brodarics István püspektől, kinél vala az egész épületnek jelzésének a képe is". (Heltai Gáspár i. m. Magyar Helikon. Bp. 1981. 393. old.).

Tehát, a tudományos szöveg arra utal, hogy Brodarics István püspökkel tervezgette Mátyás király azt az intézményt, amelyet a Buda várban kívánt megépíteni, amelyhez külföldről hívta hazánkba az "írás tudományokban" járatos tudósokat. Ezután Heltai leírta az épület vagy inkább városrész terveit, egy grandiózus egyetemvárost, ahol a nagy király negyvenezer ifjú számára akarata felállítani Magyar Egyetemét.

A Duna mellett Budán "nagy, széles fundamentumokat vetett fel" és a "fundálókkal" a tervezőkkel nagy papirusokra feljegyezte "minémű lenne az az épület" (u. o.). Két piacot tervezett. A

felső piac lenne a nagyobb, ez a Bécsi kapu felé terjedt volna. Itt öt kerengőt tervezett egymás felé, lépcsősorral összekötve. A kerengők termeiben hallgatnák a "leckéket". 7 oszlopot tervezett a kerengőkbe, minden oszlop alatt egy-egy tanár olvasná, magyarázná a 7 szabad művészet tudományát, a grammatikát, a dialektikát, a retorikát, az aritmetikát, a muzsikát, a geometriát, a hetedik doktor az asztronómiát.

És mindenik oszlopra "fellyül egy kristályos lámpást" akart csináltatni (i. m. 394. old.). A rejtélyes építmény legkülönlegesebb létesítménye a 7 kristálylamps. Tudjuk, hogy a Bagdadi Múzeumban őriztek olyan kb. 50 cm magas kristályvázát, amelyben galvánelemes berendezést találtak világítás céljára. Anatóliában egy reliefen 5 m hosszú "villanykörte" látható, 3 egyiptomi ruhás férfi támasztja alá. Az ókorban tehát ismerték a "kristálylamps", s valószínűleg a Konstantinápolyból kapott "keleti könyvek" között olvasott róluk, hiszen mi is a keleti könyvekből szereztünk információt az ókori áramforrásokról (Cameron, G. Sie schreiben auf Ton. Orell Füssli Verl. Zürich-Leipzig 1941.).

Az öt kerengős, vagyis ötemeletes kerek építményt a föld alatti széles alagúttal akarta összekötni a kisebbik piaccal, ahová a doktorok és magiszterek lakásait tervezte, az infrastruktúrával. Ugyancsak üzleteket, kis falatozókat tervezett arra a hídra, amellyel Budát Pesttel kívánta összekötni. Nagy, széles kőhídról álmodott, ahol zajlik az élet, a diákvárost nem zárta le a Duna, hanem egy híd utat mutatott számukra kelet felé.

A király szabadságot biztosított az ott működő közösségnek, s nem fukarkodott az anyagi javakkal, mint Heltai írta: "...a prépost, avagy a rektorsághoz és az ökonómiához jeles és nagy jószágot akar vala szakasztani és sok ezer forint ára jövedelmet". (i. m. 395. old.).

Ehhez a grandiózus tervhez elkészült a könyvtár, a már említett keleti szárnyban a kápolna mellett. "Mennyi nagy költséggel építtette Budán a királyi kápolnáját, s mennyi költséggel szörzette sok nagyszavú papokat belé, mennyi nagy költséggel építtette a libráciát, mennyi sok pénzzel szörzette a nagy sok iratot, hártás könyvet belé..." (i. m. 185. old.).

